

שבת פח. (הנקודתיים שבשליש העליון) עד פט: (המשנה)

ביאורי מושגים

לשון של זהורית - ביום הכיפורים היו לוקחים לשון של זהורית (בצבע אדום) וקושרים את חציה על השעיר המשתלח ואת חציה בהיכל וכשה' היה מכפר על חטאינו היתה הלשון הופכת ללבנה.

הסכמת בנ"י לקבל את התורה

- קבלת התורה בהר סיני לא היתה מתוך בחירה חופשית, בימי מרדכי ואסתר קבלו בני ישראל את התורה מחדש מתוך בחירה חופשית.
- קבלת התורה היתה לא מתוך הזדהות והתחברות למצוות ולחוקים שבתורה, אלא מתוך נכונות מוחלטת לקבל כל דבר שהבורא מצווה - 'נעשה ונשמע'.

קבלת התורה בשלב זה לא היתה מהותית ופנימית. לכן מיד לאחר מתן תורה ירדו בנ"י ממדרגתם בחטא העגל.

אז גם הורידו מהם את הכתרים שהביאו להם כשהם אמרו נעשה ונשמע. ר"ל: לעתיד לבוא יחזירו לנו אותם.

כוחה של התורה

- כל ציווי וציווי של התורה ממלא את העולם והנשמה. אלמלא התערבותו של הבורא המציאות לא היתה מסוגלת לקבל את כל הציוויים שבתורה: בכל דיבור ודיבור פרוחה נפשם של בני ישראל, התמלא העולם כולו בריח מיוחד, וכן נרתעו בנ"י ממקומם 12 מיל (משמעות מרחק זה היא שהם היו במקום אחר). הקב"ה החזיר לבני ישראל את נשמתם קירבם מחדש להר סיני והעביר את הריח המיוחד לגן עדן.
- בכל ציווי של הקב"ה מגולמים 70 משמעויות ורעיונות.
- לתורה יש כח להחיות את האדם (אם הוא לומדה מתוך מחויבות) ולהבדיל גם להמיתו (אם הוא לומדה שלא מתוך מחויבות).

יצחק אבינו סינגר על עם ישראל כשהם חטאו:

- הרי בזמן מתן תורה ה' קרא לעם ישראל בנים.
- החטאים תופסים רק חלק קטן מהזמן שבו אדם חי.
- יצחק לקח על עצמו את החטאים של בני ישראל - והוא הקריב את עצמו לה' כקרבן (בעקידת יצחק).

משמעות השמות של מקום קבלת התורה

סיני - שבו ירדה שנהא לעובדי העבודה זרה, מדבר צין - שבו הצטוונו בתורה, מדבר קדש - שבו התקדשנו, מדבר קדמות - שבו נתנה התורה הקדומה, מדבר פארן - שפרו ורבו בנ"י בעקבות מתן תורה, חורב - שבו ירד חורבן לעובדי העבודה זרה.

חשיבות ההתבטלות

- משה לא ראה את עצמו ככלי המחזיק את התורה, הוא הבין שהתורה נשארה אצל הבורא - בזכות זה הקב"ה קרא לתורה על שמו - 'תורת משה'.
- עם ישראל קיבל את התורה בלי לבדוק ולבחון אותה, הוא הבין שאין בכוחו לבחון את ציוויי של הבורא - בזכות זה קשר הקב"ה כתרים לראשו.
- השומע חרפתו ולא משיב, השומע עלבונות ולא מגיב - עליו הכתוב אומר 'זאוהביו כצאת השמש בגבורתו'.

שבת פט: (המשנה) עד צ: (סוף הפרק)

ביאורי מושגים

כליא עורב - כשאנו מסתכלים על דגמים של הבית השני אנו רואים על ראש ההיכל מסגרת בצורה מעין כתר המקיפה את ההיכל. מסגרת זו אינה כתר אלא מתקן המיועד להרחקת ציפורים מהגג. הראשונים נחלקו מה היתה צורתו המדויקת, והאם הוא היה פרוש על כל הגג או רק על המעקה.
'בל תשקצו את נפשותיכם' - אסור לאכול דברים שנפשו של האדם קצה בהם. לכן אסור לאכול חגב חי. הראשונים נחלקו האם איסור זה הוא מהתורה או מדרבנן.

משנה

התבלינים מצטרפים רק כאשר ניתן להשתמש בהם יחד. אם הם תבלינים שלא מתאימים אחד לשני - אינם מצטרפים.

המשנה שלנו עוסקת בחומרי גלם שכדי להכשירם לצביעה יש לשרותם קודם במים.

הגמרא מביאה ברייתא המתייחסת לצבע מוכן ובו השיעור קטן יותר - כדי צביעת דוגמא.

הגודל הנדרש כדי לחייב על הוצאת חפץ:
עצים - כדי לבשל בהם ביצת תרנגולת,
תבלינים - כדי לתבל בהם ביצת תרנגולת,
 ותבלינים מסוגים שונים מצטרפים זה לזה.
חומרי גלם לצבע - כדי לצבוע בגד קטן - שאישה שמה מעל הסבכה,
חומרי גלם לכיבוס - כדי לכבס בגד קטן - שאישה שמה מעל הסבכה.

משנה

המוציא חפצים אלו מתחייב בכל שיעור שהוא:

פלפל, עטרן, בשמים, מתכות,

שיירי מזבח, רקב של ספרי קודש ורקב של כיסוים. - כיוון שגונזם.

ר"י: גם משמשי ע"ז - התורה החשיבה אפילו כלשהו מהם.

הטעם לשיעור המינימלי:

פלפל - כיון ששמים אותו בפה,

עטרן - כיוון שמרפא כאב ראש,

בשמים - משמשים לריח גם בשיעור קטן,

מתכות - ניתן לעשות מהם מסמר קטן.

המתחייב להביא חומר להקדש ולא פירש שיעורו:
סתם ברזל - אמה על אמה - ניתן לעשות ממנו כליא עורב (עיין בביאור מושגים),
סתם נחושת - ת"ק: שווי של מעה כסף, ר' אליעזר: מזלג לסידור הפתילות והנרות.

משנה

המוציא קופסה ובה כמה מיני בשמים - חייב חטאת אחת בלבד.

הגודל הנדרש כדי לחייב על הוצאת חפץ:

זרעוני גינה - ת"ק: גרוגרת מינוס, ר' יהודה בן בתירה: 5 זרעונים,
זרעי קישוא, דלעת, ופול המצרי - 2 זרעונים,

חגב טהור - חי: כלשהו כיוון שמשמש למשחק, מת - כגרוגרת,

חגב טמא חי - ת"ק: פטור, ר' יהודה: כלשהו כיוון שמשמש למשחק,

ציפורת כרמים, חיה או מתה - כלשהו כיוון שמשמשת לרפואה.

המשנה, המתייחסת לזרעים שאינם זרועים, דורשת שיעור של גרוגרת מינוס, לעומת זאת בהוצאת זבל לזיבול זרעים זרועים השיעור קטן הרבה יותר.

כשהחגב חי אסור לאכול גם אם הוא טהור - 'בל תשקצו את נפשותיכם'.

ת"ק ור"י נחלקו האם כאשר החגב ימות יש חשש שהקטן יאכל אותו.

שבת צ: (תחילת הפרק) עד צא: (המשנה)

ביאורי מושגים

טומאת אוכלין - המשנה בטהרות (א:א) קובעת ששיעור טומאת אוכלין הוא בכביצה. לעומת זאת במדרש בתורת כהנים יש לימוד שטומאת אוכלין בכלשהו. הראשונים נחלקו כיצד ליישב את הסתירה: רש"י (ברוב המקומות) והרמב"ם: כדי שאוכל יקבל טומאה - מספיק כלשהו, כדי לטמא אחרים - כביצה. ר"ת: מהתורה, גם להיטמא וגם לטמא - בכביצה, מדרבנן אוכל מקבל טומאה בכלשהו. רשב"א: מהתורה ומדרבנן גם לטמא וגם להיטמא - בכביצה.

משנה

המייעד חפץ לזריעה, לתצוגת לקוחות, או לרפואה:

המייעד: חייב בלי קשר לגודלו של החפץ.

שאר האנשים: לפי השיעור הסטנדרטי.

חזר בו המייעד: חזרנו לשיעור הסטנדרטי.

הערות:

1. החיוב קיים גם כשזכר שייעד ושכח לאיזו תכלית.
2. דין זה של ייעוד הוא רק לחומרא.

למשל: אדם שמתכוון להוציא את כל ביתו בבת אחת - בטלה דעתו אצל מחשבת שאר האנשים וחייב לפי השיעור הסטנדרטי.

רשב"א חולק על המשנה: לשיטתו מחשבתו של המייעד מועילה לחייב את שאר האנשים.

דין זה תקף גם אם החפץ המיועד עדיין מובדל מחפצים אחרים (למשל שמקומו ניכר).

הנחת יסוד:

1. בפרי המיועד לאכילה דרוש שיעור גדול (גרוגרת), בפרי המיועד לזריעה דרוש שיעור קטן (זרע אחד).
2. פעולת הוצאה מורכבת משני שלבים: עקירה והנחה. אם באחד מהשלבים לא היו תנאים הנדרשים לחיוב - אין מעשה הוצאה!

קביעתו של רב נחמן: חשב בזמן העקירה לאכול את הפרי, ובזמן ההנחה שינה את מחשבתו לזריעה - חייב - אין צורך שהעקירה וההנחה יהיו באותה מחשבה.

כאשר הגודל השתנה בין העקירה להנחה אנו יכולים לבחון אותו בשלוש דרכים:

1. הגודל צריך להתאים למחשבה שבאותו שלב.
2. הגודל צריך להתאים לכל המחשבות שהיו במהלך התהליך.
3. הגודל צריך להתאים למחשבה הראשונה (מחשבה זו היא המעצבת את התהליך כולו).

ספקותיו של רבא תלויים בהבנות הלל:
לפי הדרך הראשונה - חייב בשני הספקות.
לפי הדרך השנייה - פטור בשני הספקות.
לפי הדרך השלישית - חייב בספק הראשון ופטור בשני.

הספק במקרה זה הוא האם יש דיחוי בשבת או לא.
האם חפץ שהופקע מחיוב באמצע התהליך, יכול לחזור למערכת.

ספקו הראשון של רבא:

עקר חצי גרוגרת במחשבת זריעה (הדורשת שיעור קטן).

בין העקירה להנחה היא תפחה לגרוגרת.

הניח גרוגרת במחשבת אכילה (הדורשת שיעור גדול).

ספקו השני של רבא:

עקר גרוגרת במחשבת אכילה (הדורשת שיעור גדול).

בין העקירה להנחה היא הצטמקה לחצי גרוגרת.

הניח חצי גרוגרת במחשבת זריעה (הדורשת שיעור קטן).

ספקו השלישי של רבא:

עקר והניח גרוגרת במחשבת אכילה (הדורשת שיעור גדול)

אולם בין העקירה להנחה היא הצטמקה לחצי גרוגרת וחזרה לקדמותה.

נסיון הוכחה:

האוכל כזית משתי הלחם ולחם הפנים
שיצא מחוץ לעזרה - עובר בלאו.
ובכל זאת שיעור הוצאת שתי הלחם
ולחם הפנים הוא בכגרוגרת.

מכאן שחשיבות גודל בתחום X לא
משפיע על חיוב הוצאה

דחיה: בשתי הלחם פסול יוצא וחיוב
הוצאה לא חלים באותו זמן ולכן אין
השפעה מתחום אחד על חברו.

ספקו הרביעי של רבא: האם כאשר לגודל של חפץ מסוים יש
משמעות בתחום X זה מועיל גם לעניין חיוב הוצאה.

למשל:

בבית טמא היה אוכל פחות מכביצה. האדם זרק עליו כזית תרומה.
כעת יש אוכל בשיעור כביצה בבית הטמא. אוכל בשיעור כביצה טמא
ומטמא.

הספק:

האם בגלל שיש משמעות לגודל בתחום הטומאה אנו מחשיבים את
השיעור גם לעניין שבת.

שבת צא: (המשנה) עד צב: (המשנה השניה)

ביאורי מושגים

קים ליה בדבריה מינה - כאשר אדם עשה פעולה המחייבת אותו בשני חיובים - למשל חיוב גניבה וחיוב שבת. הוא נענש רק בחיוב אחד (את החיוב החמור כמובן).
 דין זה תקף רק אם החיובים חלו באותו רגע בדיוק. כשהחיובים חלו אחד אחרי השני (אפילו אם הפרש הזמנים קטן מאוד) לכן כשגנב הוציא חפץ חייבים לבדוק האם חיוב הגניבה והחיוב על הוצאה בשבת, חלו בו זמנית.

משנה

כיצד מתייחסים לקופסה שיש בה מספר ירקות:
חזקיה: כאוסף ירקות.
ר' יוחנן: כיחידה אחת.

נפקא מינה:
 אם זוהי יחידה אחת צריך שכל הארגז יהיה ברה"ר.
 אם יש כאן אוסף ירקות מספיק שירק אחד יונח ברה"ר.

אביי ורבא: בתחילה סבר אביי כר' יוחנן ורבא כחזקיה.
 לאחר מכן הם התחלפו בדעותיהם.

1. העוקר חפץ מרה"י ומניחו בכרמלית ואחר כך עקרו מהכרמלית והניחו ברה"ר - פטור.
 2. המניח קופסה כך שרובה ברה"ר ומיעוטה ברה"י - פטור עד שיניח את כולה ברה"ר.

אביי ורבא נחלקו גם בנוגע לחפץ שביד האדם:
אביי: מתייחסים לכל הגוף כיחידה אחת.
רבא: מתייחסים לחפץ שביד כיחידה עצמאית.

המח' היא כשהיד נמצאת מתחת ל3 טפחים. אז, אנו מחשיבים את החפץ כמונח.
 אם היד נמצאת 3 טפחים מעל לרצפה לא היתה הנחה, ולכן ברור שלא היתה הוצאה.

בן עזאי מיקל יותר מהמשנה:

המשנה פוטרת רק כשבין רה"י לרה"ר הניח בכרמלית.

בן עזאי פוטר אפילו אם רק העביר דרך הכרמלית (זאת כיוון שהוא מתייחס להעברה כהנחה).

משנה

קבוצה הנוהגת לסחוב חפצים בצורה השונה מדרך העולם:
 בטלה דעתם אצל דעת שאר העולם.
 לכן אפילו אם אחד מהקבוצה הוציא בדרך זו - נחשב שינוי ופטור.

המוציא ביד ימין או בשמאל, בחיקו, על כתפיו - נחשב הוצאה רגילה וחייב, כל דרכי ההוצאה הללו היו נהוגים בידי הלויים נושאי המשכן.

המוציא ברגל, בפה, במרפק, באוזן, בשיער, בפונדתו חגורה חלולה המיועדת לשמירת כסף ופיה למטה, בין פונדתו לחלוקו, בשפת חלוקו, במנעלו, או בסנדלו - נחשב שינוי ופטור.

הדין הבסיסי: רה"ר קיימת רק עד גובה של 10 טפחים. אם ההנחה היתה בגובה של יותר מ 10 טפחים - פטור.

החידוש של ר' אליעזר: אם רק העביר את החפץ בגובה של יותר מ 10 טפחים - חייב.

דין נוסף הנלמד ממשא בני קהת

ר' אלעזר: הסוחב חפץ בגובה של למעלה מ 10 טפחים (80 ס"מ) - חייב.

משנה

השם תיק על צווארו:

התכוון להוציאו מלפנים והוציאו כשהוא מאחוריו - פטור.
התכוון להוציאו מאחוריו והוציאו כשהוא מלפנים - חייב.

התולה על עצמו דבר שרגיל לזוז קדימה ואחורה - חייב בכל מקרה.

ר' יהודה: סופרי המלך שתיכננו לתת לרץ X ונתנו לרץ Y - חייב.

מלפנים - שמירה מעולה.
מאחור - שמירה פחותה.

התכוון לשמירה מעולה ויצא לו שמירה פחותה - פטור.
התכוון לשמירה פחותה ויצא לו שמירה מעולה - חייב.
התכוון לשמירה פחותה ויצא לו שמירה פחותה - חייב.

בתחילה חשבה הגמרא שבמקרה האחרון קיימת מחלוקת תנאים (ר' יהודה וחכמים).
למסקנה כולם מודים שבמקרה זה חייב.

כיוון שרצי המלך לחוצים לקיים את דבר המלך הם מוכנים ומודעים לשינויים שיחולו בהוראתם.